

INFORMAT VAIS ZI ŅĀJUMS

Par Latvijas nostāju Eiropas Savienības nodarbinātības un sociālo lietu ministru 2013.gada 11.-12.jūlija neformālajā sanāksmē izskatīmajos jautājumos

2013.gada 11.-12.jūlijā Viēnē (Lietuvā) notiks Eiropas Savienības (*turpmāk – ES*) nodarbinātības un sociālās politikas ministru neformālā sanāksmē (*turpmāk – neformālā sanāksmē*), kuras laikā galvenā uzmanība tiks pievērsta nodarbinātības jautājumiem, sociālajām investīcijām, kā arī Ekonomikas un monetārās savienības sociālajai dimensijai.

Neformālās sanāksmes darba kārtība

Neformālās sanāksmes pirmajā dienā Lietuvas prezidentra viedokļu apmaiņu organizēs trīs paralēlas diskusiju sesijas par šiem tematiem:

1. sociālo investīciju efektivitāte,
2. Eiropas prakšu alianses ieviešana,
3. darba samaksas noteikšanas mehānismi un ekonomiskā izaugsme.

Latviju neformālajā sanāksmē pārstāvis labklājības ministre I.Viēle, kura pirmajā neformālās sanāksmes dienā piedalīsies diskusijā par sociālo investīciju efektivitāti, kuras mērķis ir apmainīties ar dalībvalstu viedokļiem par to, kā uzlabot sociālās aizsardzības sistēmu efektivitāti, ņemot vērā sociālo investīciju pieeju un izmantojot Eiropas Sociālā fonda iespējas.

Lietuvas prezidentras sagatavotajā dokumentā tiek uzsvērts, ka ekonomiskās krīzes un demogrāfisko pāmaiņu rezultātā ir pieauguši dalībvalstu izdevumi. Dalībvalstīs sociālajai aizsardzībai un veselības aprūpei tērš vairākus miljardus no saviem budžetiem, taču ir nepieciešams meklēt efektīvus veidus resursu izlietojumam. Lai sniegtu atbalstu dalībvalstīm, Eiropas Komisija ir publicējusi Sociālo investīciju pakotni. Sociālo investīciju pakotne nodrošina politikas ietvaru, porientējot Eiropas Savienības dalībvalstu politikas, kur nepieciešams, virzību uz sociālajām investīcijām maza garumā ar mērķi nodrošināt atbilstīgu un ilgtspējīgu sociālo politiku budžetu un valdības un privātsektora budžetu kopumā. Pakotne sniedz vadlīnijas kā sasniegt „Eiropas 2020” stratēģijas mērķus, nodrošinot saikni starp sociālajām politikām, reformām, kas tiek īstenotas Eiropas semestra ietvaros un attiecīgajiem ES fondiem.

Lietuvas prezidentra aicina dalībvalstu pārstāvjus sniegt atbildes uz šīm diskusiju jautājumiem:

- 1) Kurās politikas jomās Jūs saredzat vislielāko nepieciešamību un potenciālu, lai uzlabotu sociālo izdevumu efektivitāti?
- 2) Kā sociālo investīciju politikas pieeju var ietvert Eiropas semestrā un dalībvalstu rekomendāciju sagatavošanā? Kā šo jauno pieeju varētu atspoguļot Ikgadējā izaugsmes ziņojumā? Kāda būtu Komisijas loma, lai atbalstītu Sociālo investīciju pakotnes īstenošanas procesu dalībvalstīs?
- 3) Kas ir nepieciešams, lai uzlabotu Eiropas Sociālā fonda izdevumu efektivitāti, īstenojot Sociālo investīciju pakotni? Kāda ir dalībvalstu pieredze šajā jomā? Kā Jūs vērtējat Eiropas Sociālā fonda izdevumu efektivitāti un kādus uzlabojumus šajā jomā Jūs saredzat?

- 4) Kādas ir jaunu instrumentu iespējas veicināt sociālās politikas efektivitāti (piemēram, vienas pieturas aentra, atsauces budžeti, sociālo investīciju saites, ES zināšanu bankas, publiskās privāts partnerības u.c.)?

Savukārt neformālās sanāksmes otrajās dienās ir plaša viedokļu apmaiņa par Ekonomikas un monetārās savienības sociālo dimensiju. Lietuvas prezidenta diskusiju dokumentā uzsvērs, ka nesenie notikumi krīzes kontekstā ir parādījuši, ka ekonomiskās un sociālās politikas ir savstarpīgi saistītas un ietekmē ar citas daļbvalstis. Pieredze ir parādījusi, ka sociālo un nodarbinātības nosacījumu pasliktināšana vien daļbvalstī ietekmē ar citas daļbvalstis. Ēmotvāri iepriekš minēto, Eiropadomes prezidents ir ierosinājis diskusiju par Ekonomikas un monetārās savienības padziņšanu. Tas ietvertu četrus elementus: galveno ekonomikas politikas reformu *ex-ante* koordināciju, līgumiskās vienošanās ar atsevišķām daļbvalstīm, solidaritātes mehānismus, lai stenotu šīs vienošanās, kā arī sociālās dimensijas stiprināšana, kas ietver sociālo dialogu.

Lietuvas prezidents aicina daļbvalstu pārstāvjus sniegt atbildes uz šīm diskusiju jautājumiem:

- 1) Kādi jautājumi un politikas reformas būtiski koordinālabāk? Kādi veidošo reformu *ex-ante* koordinācija var būtiski labāk stenota?
- 2) Kādi procesi būtiski uzrauga un jāmāra? Kādi instrumenti var būtiski izvērtēti vai izveidoti, lai pastiprinātu politikas koordināciju un novārstu sociālās un darba tirgus nelīdzsvarotības?
- 3) Kāds var būt Sociālās aizsardzības komitejas un Nodarbinātības komitejas ieguldījums, lai veicinātu uzraudzības instrumentus un politikas atbildes?
- 4) Kā var būtiski stiprināts sociālais dialogs šīs uzraudzības un koordinācijas kontekstā?

Latvijas nostāja

Par sociālo investīciju efektivitāti

- 1) Kurās politikas jomās Jūs saredzat vislielāko nepieciešamību un potenciālu, lai uzlabotu sociālo izdevumu efektivitāti?

Latvija uzskata, ka ir būtiski panākt sociālo izdevumu efektīvā un lietderīgā izmantošanu. Ietekmes novārtējums ir svarīgā sociālās politikas veidošanas sastāvdaļa, jo tas ir instruments, kas palīdz noteikt, kādas politikas iniciatīvas sniedz vislabāko ieguldījumu. Tomēr sociālā politika ir jāskata kontekstā ar citām politikām (ekonomikas, nodarbinātības, finanšu).

Ēmotvāri pašreizējā sociālā un ekonomiskā situācijā, kā arī ekonomikas un finanšu krīzes atstātā ietekmē uz iedzīvotāju dzīvības līmeni, kā arī daļbvalsts ierobežotos finanšu resursus, valsts budžeta izdevumu efektivitātes un ieguldījumu efektivitātes uzlabošana jānosbrīd ir nepātraukta politikas plānošanas un stenošanas procesa sastāvdaļa. Tai regulāri ir jānotiek visās politikas jomās, tai skaitā, sociālajās politikās.

Iedzīvotāju novecošanās rezultātā, pieaugot demogrāfiskai noslodzei ar pensijas vecumā iedzīvotājiem, pieaugs sociāli aizsargājāmā sabiedrības daļa, kuras nodrošināšanai nākotnē būs nepieciešami arvien lielāki līdzekļi. Saeimas pieņemtais lēmums par pakāpenisku pensijas vecumā paaugstināšanu no 2014.gada veicinās Latvijas sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilitāti ilgtermiņā.

2) K soci lo invest ciju politikas pieeju var ietvert Eiropas semestr un dal bvalstu rekomend ciju sagatavošan ? K šo jauno pieeju var tu atspogu ot Ikgad j izaugsmes zi ojum ? K da b tu Komisijas loma, lai atbalst tu Soci lo invest ciju pakotnes stenošanas procesu dal bvalst s?

Latvijas situ cij visefekt v k s ir izr d juš s invest cijas izgl t b un apm c b , sniedzot pozit vu un ilgstošu darba tirgus rezult tu gan nodarbin t bas, gan ien kumu zi . Latvija uzskata, ka jau šobr d Eiropas semestris un Ikgad jais izaugsmes zi ojum s pietiekami uzsver izgl t bas un apm c bu noz mi.

Soci lo invest ciju pieeja tiek atspogu ota ar Nacion laj s reformu programmas un ieviešanas zi ojumos, raksturojot dal bvalsts stenoto politiku un pl notos pas kumus „Eiropa 2020” strat ijas m r u sasniegšanai. Kopum soci l s un nodarbin t bas joma ir dal bvalstu kompetence, tom r Eiropas Komisija var veicin t inform cijas un pieredzes apmai u.

3) Kas ir nepieciešams, lai uzlabotu Eiropas Soci l fonda izdevumu efektivit ti, stenojot Soci lo invest ciju pakotni? K da ir dal bvalstu pieredze šaj jom ? K J s v rt jat Eiropas Soci l fonda izdevumu efektivit ti un k dus uzlabojumus šaj jom J s saredzat?

Ietekmes nov rt jumiem b tu j b t integr tai Eiropas Soci l fonda ieguld jumu sast vda ai. Ar Latvijas pieredze, veicot darba tirgus politikas pas kumu nov rt jumu, piesaistot augsta l me a starptautiskus ekspertus, to apstiprina. T p c Latvija uzskata, ka ir j turpina pas kumu monitorings, izmantojot esošos instrumentus – darba grupas u.c.

B tisks Eiropas Soci l fonda izdevumu efektivit tes uzlabošanas instruments ir jaun pl nošanas perioda regulas projekt iek aut *ex-ante* nosac jumu izpilde, kas sekm uz rezult tu orient tas un strat iskas pieejas izmantošanu ieguld jumu un atbalsta virzienu pl nošan . *Ex-ante* nosac jumi p c savas b t bas ietver soci l s invest ciju pakotnes ideolo iju - integr tas pieejas izmantošana, resursu efekt va izmantošana, politiku savstarp j papildin t ba, partner ba, holistisks skat jums uz soci lo probl mu risin šanu u.c. Ar jaunaj pl nošanas perioda regulas projekt iek aut tematisk koncentr šan s aus uzlabot Eiropas Soci l fonda izdevumu efektivit ti.

Latvija saskata nelielu risku Soci lo invest ciju pakotn iek aut uzdevuma izpild Eiropas Komisijai izstr d t vadl nijas soci lo invest ciju pieejas izmantošanai ES fondu pl nošan . Jau šobr d ir uzs ktas neform l s diskusijas ar Eiropas Komisiju un dal bvalst m par ES fondu ieguld jumu 2014.-2020.gada pl nošanas period , un Latvija j lij iesniegs pl nošanas dokumentu projektus Eiropas Komisijai neform lai saska ošanai. T d v lamies nor d t, ka past v risks, ka š iniciat va b s nov lota un dal bvalsts nevar s nodrošin t savlaic gu vadl niju integr šanu/ pl nošanas dokumentu izstr di.

4) K das ir jaunu instrumentu iesp jas veicin t soci l s politikas efektivit ti (piem ram, vienas pieturas a ent ra, atsaucis budžeti, soci lo invest ciju saites, ES zin šanu bankas, publisk s priv t s partner bas u.c.)?

Visefekt v ko soci lo politiku sp s nodrošin t uz pier d jumiem balst ta politika, kas em v r dal bvalstu specifiku, strukt ras un trad cijas. Vienlaikus b tiska ir ar augstas kvalit tes p tniec bas nepieciešam ba. Latvija ir veiksm gi sa musi ar starptautisku organiz ciju atbalstu š du izv rt jumu veikšan . Latvija uzsver ar

efekt vi darbojošos nodarbin t bas dienestu noz mi un soci lo dienestu noz mi, jo dzi as kr zes apst k os, k du p rvar ja Latvija, tieši nodarbin t bas un soci lie dienesti soci l s droš bas t kla strat ijas ietvaros pild ja svar gu lomu soci l miera nodrošin šan un situ cijas stabiliz šan .

Pirms jaunas metodolo ijas izstr des ir nepieciešams izv rt t esošos instrumentus un metodolo ijas. Soci lo invest ciju pakotn pied v tie instrumenti liel k vai maz k m r jau tiek izmantoti dal bvalst s, katrai no t m ir gan sava pozit v , gan sava negat v pieredze.

Par Ekonomikas un monet r s savien bas soci lo dimensiju

1) K di jaut jumi un politikas reformas b tu j koordin lab k? K d veid šo reformu ex-ante koordin cija var tu tikt lab k stenota?

J em v r , ka liel k da a ES valstu, jo paši t s, kuras kr ze ir sk rusi vissmag k, jau ir uzs kušus vai jau pabeigušas reformu procesus, l dz ar to s kotn ji b tu nepieciešams izv rt t jau l dzšin jo reformu rezult tus. Efekt va var tu b t ar starptautisku instit ciju ekspert zes piesaiste un rpus Eiropas piem ru izmantošana. Reform m ir j sekm labi darbojošos darba tirgu izveide, kas ir iek aujoši un veicina integr ciju darba tirg .

2) K di procesi b tu j uzrauga un j m ra? K di instrumenti var tu tikt izv rt ti vai izveidoti, lai pastiprin tu politikas koordin ciju un nov rstu soci l s un darba tirgus nel dzsvarot bas?

Jau šobr d past v Nodarbin t bas snieguma monitors un Soci l s politikas snieguma monitors, kuri tiek izmantoti koordin cijas procesos. Latvija uzskata, ka tos ir iesp jams uzlabot un piem rot šim m r im. Soci l s un darba tirgus nel dzsvarot bas, savuk rt ir atš ir gas daž d s valst s, un to iemesli var atš irties, t d b tu nepieciešams veikt padzi in tu izp ti par attiec go probl mu un t s c lo iem.

Vienlaikus, lai nov rstu darba tirgus nel dzsvarot bu, ir noz m gi izgl t bas pas kumi, kas sekm tu nodarbin t bas r d t ju uzlabošanas un samazin tu iedz vot ju zin šanu un prasmju neatbilst bu darba tirgus pras b m.

3) K ds var tu b t Soci l s aizsardz bas komitejas un Nodarbin t bas komitejas ieguld jums, lai veicin tu uzraudz bas instrumentus un politikas atbildes?

Jau šobr d komitejas veic b tisku da u no Eiropas semestra uzraudz bas procesa, t dej di to ieguld jums jau pašreiz ir noz m gs. Uzraudz bas un rekomend ciju apspriešanas proces tiek izmantoti pieejamie instrumenti, taj skait dal bvalstu savstarp j m c šan s un nov rt šana. Ir iesp jams pastiprin t sadarb bu ar citu jomu komitej m šajos jaut jumos un vair k piesaist t starptautisku ekspert zi daž du probl mjaut jumu diskut šanai un risin šanai.

4) K var tu tikt stiprin ts soci lais dialogs š uzraudz bas un koordin cijas kontekst ?

Latvija uzskata, ka ir efekt vi j izmanto pašreiz jie soci l dialoga meh nismi, jo tie jau šobr d ir pietiekami att st ti. T p c neb tu nepieciešamas rad t jaunus meh nismus vai main t esošo k rt bu. Latvij daž du noz m gu nodarbin t bas jaut jumu risin šan , apspriešan un jaunu normat vo aktu izstr d tiek iesaist ti nacion l l me a soci lie partneri. Latvij darbojas Nacion l tr spus j sadarb bas padome, kas koordin un organiz tr spus jo soci lo dialogu starp darba dev ju organiz cij m, valsts instit cij m un arodbiedr b m, lai saska otu šo organiz ciju

intereses soci lajos un ekonomiskajos jaut jumos, t dej di garant jot soci lo stabilit ti valst .